

Projectnota Integrale Herverkaveling

Herkenradergrub

Gebiedscommissie Maastricht Mergelland

DLG realiseert groene plannen voor 16 miljoen Nederlanders!

DLG Regio Zuid
Roermond

dienst landelijk gebied
voor ontwikkeling en beheer

**Projectnota
Herkenradergrub
1 september 2006**

Maastricht & Mergelland

Maastricht & Mergelland	1
1. De uitdaging	3
Inleiding	3
2. Wat wordt er gemaakt	4
2.1 Landbouw.....	4
Bestaande situatie.....	4
Knelpunten	4
Kansen	5
Financiering :.....	6
2.2 Natuur en Landschap.....	6
Bestaande situatie.....	6
Knelpunten	6
Kansen	7
Financiering :.....	8
2.3 Water / Erosie.....	9
Bestaande situatie.....	9
Knelpunten	9
Kansen	10
Financiering :.....	11
2.4 Recreatie en toerisme	11
Bestaande situatie.....	11
Knelpunten	11
Kansen	11
Financiering :.....	12
2.5 Overige plannen en ontwikkelingen in het gebied.....	12
3. Hoe wordt het gemaakt	13
3.1 Knelpuntanalyse	13
3.2 Stappenplan	14
4. Financiën en kostenverdeling over partijen	15
5 Taakstelling grondverwerving.....	16
Bijlage 1	16
Bijlage 2	16

1. De uitdaging

Inleiding

Het gebied Herkenradergrub is een droogdal in het heuvelland van Zuid-Limburg. Ten zuidwesten ligt het Savelsbos, oostelijk is het gebied open (plateau met droogdalen). Het gebied kent een maximaal hoogteverschil van circa 80 meter. Grote delen van het gebied hebben relatief steile hellingen.

De oppervlakte van de Herkenradergrub bedraagt ca 500 ha. In het plangebied en in de directe omgeving van het gebied liggen restkavels van BBL (13,8 ha binnen het plangebied 3,4 ha buiten het plan gebied).

De gebiedscommissie Maastricht & Mergelland heeft op 1 september 2005 het project Herkenradergrub voorgedragen voor een integrale aanpak. Naar de mening van de gebiedscommissie is dit gebied kansrijk voor:

- Landbouw;
Verbetering van de verkavelingsstructuur, de gebruikssituatie meer in overeenstemming brengen met de grondkwaliteit en bedrijfsvergroting van onder meer de melkveehouderijbedrijven.
- Natuur en landschap;
Ontwikkelen van een zichtbare lijn in het open gebied, realiseren van een ecologische verbindingzone, aanplant van bos op de steile hellingen ter plaatse van de voor de landbouw niet- of minder geschikte gronden, aanbrengen van groene contouren rond de in de omgeving gelegen dorpen en verbeteren van het leefgebied voor zoogdieren en amfibieën.
- Water en erosie;
maatregelen ter bestrijding van de erosie aan de bron en/of effectbestrijding afhankelijk van de mogelijkheden.
- Recreatie en toerisme;
De mogelijkheden voor wandelen verbeteren door het zogenaamde struinen (wandelen door gebied zonder vaste paden) mogelijk te maken.

Voor genoemde kansen zijn voor een groot deel met elkaar verweven waardoor een integrale aanpak gewenst is.

In dit gebied liggen, naar de mening van de gebiedscommissie kansen om via een bottom-up-proces in de vorm van een herverkaveling, functie-veranderingen in het gebied te realiseren en een goed fundament te leggen voor het realiseren van de in Vitaal Platteland opgenomen doelen. In deze nota is uitgegaan van de in de "Herijking" opgenomen doelen met bijbehorende geraamde kosten en kostenverdeling. Op een aantal punten is de kostenverdeling achterhaald maar is nog geen nieuwe verdeling bekend en zijn de gegevens uit de "Herijking" overgenomen. In het stadium van het opstellen van het inrichtingsplan worden de maatregelen verder uitgewerkt en wordt ook een nauwkeurigere begroting met kostenverdeling opgesteld.

Gegeven de bovenstaande problematiek vindt de gebiedscommissie Maastricht & Mergelland het van belang dat er een projectnota van het gebied wordt gemaakt, om de slag naar eerst een inrichtingsplan en vervolgens de uitvoering te kunnen maken.

Onderhavige projectnota beschrijft :

- welk beleid ligt er; wat is er nu (welke overheidsplannen; huidige situatie)
- wat wordt er gemaakt (wat, waar)
- wat is hiervan opgenomen bij de herijking van Vitaal Platteland in Zuid-Limburg aan operationele doelen.
- hoe wordt het gemaakt (de weg er naar toe)
- wie is (financieel) verantwoordelijk
- hoeveel grond moet er worden gekocht

2. Wat wordt er gemaakt

2.1 Landbouw

Bestaande situatie

De tendens dat het aantal landbouwbedrijven afneemt heeft zich de afgelopen jaren in versneld tempo voortgezet, mede als gevolg van de marktontwikkeling en de toenemende kostprijs. Daarnaast is de beëindiging van het bedrijf meer geaccepteerd. Bij de blijvende ondernemers zie je een verdergaande ontwikkeling van het bedrijf. Deze bedrijfsontwikkeling gaat in een aantal gevallen gepaard met de intensivering van het grondgebruik.

In het gebied liggen 43 bedrijven (bron: gegevens metelling 2003). De akkerbouw is in het gebied sterk vertegenwoordigd. Van de ondernemers in het gebied is 37% ouder dan 55 jaar. Bij een samenwerkingsverband is uitgegaan van de jongste ondernemer. In Nederland is bijna de helft van de agrarische ondernemers ouder dan 55 jaar.

Voor de positionering van de landbouw speelt de economische bedrijfsomvang een belangrijke rol. Dit kengetal (uitgedrukt in Nederlandse Grootte Eenheid, NGE) geeft een goed beeld van de economische omvang van de landbouw en een indicatie voor de continuïteit van deze landbouw in de toekomst. Zie tabel.

Tabel 1 Aantal, omvang en soort bedrijven.

	Graasdier	Graasdier waarvan Melkvee	Akkerbouw	Blijvende teelt	Gemengd	Totaal / gemiddeld
Aantal bedrijven Totaal	14	9	17	3	9	43
Aantal bedrijven > 40 < 70 NGE	3	3	3	0	3	9
Aantal bedrijven > 70 NGE	7	6	4	3	3	17
Gem. aantal NGE	69	90	47	88	72	62
Gem. leeftijd	1959	1958	1950	1964	1948	1954
Ondernemers ouder dan 55	4	3	8	1	3	16
Oppervlakte grasland (ha)	22,50	26,45	0,29	1,12	22,83	13,32
Oppervlakte akkerbouw (ha)	13,59	15,33	31,11	4,24	27,27	22,73

Knelpunten

Een rendabele bedrijfsgrootte varieert sterk per bedrijfstype. Van de bedrijven in het gebied is 40% groter dan 70 NGE. Van bedrijven met een economische bedrijfsomvang groter dan 70 NGE wordt aangenomen dat er toekomst perspectief is. Al zijn er steeds meer signalen die 70 te weinig vinden en in de richting gaan van 100 NGE. Zestig procent is kleiner dan 40 NGE. De gespecialiseerde melkveebedrijven en de blijvende veeteeltbedrijven hebben gemiddeld een redelijke bedrijfseconomische omvang. De bedrijfseconomische omvang van de akkerbouw is beperkt van omvang. Een aantal van deze bedrijven zullen in de toekomst hun activiteiten staken of het bedrijf voortzetten als nevenbedrijf.

De bedrijven in het projectgebied zijn veelal gelegen in lintbebouwingen, grenzend aan woonkernen of zelfs liggend in woonkernen. Deze ligging beperkt de ontwikkeling van de agrarische bedrijven aanzienlijk. Enerzijds door het ontbreken van een bouwblok anderzijds vanwege de geurproblematiek. Verder blijkt dat de verkaveling van het eigendom en het gebruik aanzienlijk kan worden verbeterd.

De eigendomsituatie is niet altijd in overeenstemming met de gebruikssituatie. Natte percelen en percelen met veel grind worden voor akkerbouw gebruikt terwijl het gebruik als grasland voor de extensieve beweiding of door (rund) veehouderijbedrijven meer voor de hand ligt.

Kansen

Door middel van een herverkaveling kan de verkavelingsstructuur van de landbouw worden verbeterd. Als gevolg hiervan zullen bedrijven zich gaan oriënteren over de toekomst hetgeen kan leiden tot bedrijfsbeëindiging en bedrijfsvergroting/overname door andere bedrijven. Tevens kan met herverkaveling het eigendom van de verbrede grasbaan voor erosie etc. worden geregeld. Daarnaast kunnen percelen die voor akkerbouw minder aantrekkelijk zijn (natte percelen, grind) worden toebedeeld aan natuur of rundveehouderij, waarmee wordt bijgedragen aan de erosiebestrijding.

Het project Vleesveeconcept is in ontwikkeling. In dit project wordt gestreefd naar grotere beweidingseenheden die via grasstroken met elkaar verbonden worden, zodat het vee gemakkelijk van het ene naar het andere perceel kan worden gedreven. De groene as en de overige stroken voor de erosie zijn hier wellicht bruikbaar voor. In het noordoosten van het gebied is verlenging van deze strook nodig.

Positief is het grote aantal percelen dat in eigendom is van BBL (Bureau Beheer Landbouwgronden). Deze percelen (totaal 17 ha) zijn restanten uit een afgesloten herverkaveling en kunnen in een nieuwe herverkaveling worden ingebracht.

Wijzigingen van wetgeving in zonering/afstand biedt in de toekomst naar verwachting mogelijkheden voor uitbreiding van de melkveehouderij in kernen en lintbebouwing. Wellicht dat met behulp van bouwkaavel op maat (BOM+) er meer mogelijkheden komen voor uitbreiding of verplaatsing van bedrijven.

Doelen uit "Herijking" Plan van Aanpak Zuid-Limburg Vitaal Platteland

	Lange termijn doel	Operationeel doel	Aantal in 7 jaar	Aantal in dit project
L2	Stimuleren van het planologische ontwikkelingsperspectief voor bestaande (en nieuwe) grondgebonden agrarische bedrijven op basis van bijvoorbeeld BOM+, met als tegenprestatie verbetering van de gebiedskwaliteit. Vergroting multifunctioneel grondgebruik op hellingen > 5% en in beekdalen (gericht op melkveehouderij, erosie bestrijding en landschapsonderhoud)			
L2.2		Financiële ondersteuning van voorbereidingskosten voor verplaatsing van 3 melkveebedrijven/jaar die leiden tot verbetering van landschaps en omgevingskwaliteit.	21	1
L3	Vergroting multifunctioneel grondgebruik op hellingen > 5% en in beekdalen (gericht op melkveehouderij, erosie bestrijding en landschapsonderhoud) (Besproken is dat dit doel breder kan worden ingezet en geschikt is voor het gehele project)			
L3.1		Optimalisatie verkavelingsstructuur door stimulering vrijwillige kavelruil in samenhang met de opzet van een regionale grondbank, vooral gericht op optimalisatie melkveehouderijbedrijven voor ca. 600ha/jr.	4200	150
Uitbreiding	Het project Vleesveeconcept wordt buiten deze projectnota om verder uitgewerkt.			
		Nu wordt alleen rekening gehouden met de realisering van een aanvullend deel van de drijfstroken.		¼ ha

Financiering :

uit "Herijking" Plan van Aanpak Zuid-Limburg Vitaal Platteland

	EU %	Rijk %	Provincie %	Waterschap %	Gemeente %	PPS%
L2.2 *	50**	25	25	25	25	0
L3.1	15	75	10	0		0

* Max. 50% van de voorbereidingskosten met een maximum van €100.000.

** Eventueel te ontvangen EU bijdrage, kan in mindering worden gebracht op de bijdrage van de anderen.

2.2 Natuur en Landschap

Bestaande situatie

De Herkenradergrub is één van de lange dalen, die het Plateau van Margraten in oost-west richting versnijden en is vooral een landschappelijk open (landbouw)gebied in een droogdal. Ten zuiden van Banholt is enig water aanwezig, naar het westen toe is dat echter alweer droog. In het droogdal liggen een aantal buffers op een rij die met elkaar verbonden zijn door een grasbaan. De bovenloop van het dal wordt gekenmerkt door een helling van 2 tot 4%. De dalwanden zijn flauw en lang en hebben een asymmetrische V-vorm zonder een vlakke dalbodem. De steilste helling ligt aan de noordzijde met een hellingspercentage tussen de 8 en de 11%. De helling aan de zuidzijde heeft een hellingspercentage rond de 7%.

De middenloop wordt gekenmerkt door een helling van ca. 2%. De dalwanden zijn steiler dan in de bovenloop en variërende van 9% tot 33%. Het dal is hier duidelijke asymmetrisch met een steile helling aan de noordkant en een flauwere aan de zuidkant. Het onderste gedeelte van de noordhelling is het steilst (33%). Bovenaan de zuidhellingen komen steilere gedeeltes voor. De dalbodem is hier iets vlakker en op de noordhelling is het grondgebruik overwegend gras met plaatselijk bos op de allersteilste stukken.

De benedenloop van het dal heeft een helling van ca. 2% en is, zoals bij de middenloop, asymmetrisch van vorm en is buiten het plangebied gelegen. Het verschil met de middenloop is de diepere insnijding in de benedenloop. Ook hier variëren de dalhellingen van 13 tot 35%, maar de steile noordhelling is langer en op de overgang van de zuidhelling naar de dalbodem is een relatief steil gedeelte aanwezig. Verder zijn drie zijdalen aanwezig met steile dalwanden. De steile noordhelling is in de benedenloop geheel bebost. Dit geeft in de huidige toestand een mooie continuïteit aan het dal. De zuidhelling ligt voor een groot deel in grasland. Hier komen ook veel boomgaarden voor. In de omgeving van Banholt liggen een aantal gebieden met beschermd, zeer hoge of hoge archeologische waarde. Bos of de aanleg hiervan is op deze gebieden vanwege de belangrijke archeologische waarde niet gewenst.

Het ecologisch belang van dit landschappelijk open (landbouw)gebied is momenteel gering. Zo is er geen goede ecologische verbinding tussen het Savelsbos (aan de westzijde van het plangebied) en terreinen rondom de Gulp (in het oosten). Beide gebieden zijn lange noord-zuid gerichte natuurgebieden met veel bos en schrale graslanden gelegen op hellingen. Het gebied ertussen is in hoofdzaak een groot landbouwgebied. Macro-ecologisch zijn verbindingen tussen beide van belang, maar deze zijn op dit moment nauwelijks aanwezig. Illustratief hiervoor is het voorkomen van dassenburchten die model staan voor de natuurwaarden. Er zijn veel dassenburchten in Savelsbos en in de omgeving van de Gulp en slechts 1 burcht daartussen (bij Bruisterbosch) in de taluds van een waardevolle holle weg.

Knelpunten

In het droogdal ontbreekt het aan een zichtbare lijn in het open gebied, om de hoofdas van het dal duidelijk aan te geven. Het droogdal is vanwege het overwegend landbouwkundige gebruik een ecologische barrière tussen het Savelsbos en de gebieden bij de Gulp.

Ter verbetering van de ruimtelijke continuïteit van het dal is aanplant van bossen op de steilere helling gedeeltes in de omgeving van Mheer en Banholt ter plaatse van de voor de landbouw minder geschikte gronden gewenst. Uit het oogpunt van erosiebestrijding is dit ook aan te bevelen. De in de helling aanwezige camping bij Herkenrade krijgt door aanleg van bos een stevigere achtergrond.

Bij de in de omgeving gelegen dorpen ontbreekt het aan groene contouren. Er is geen of nauwelijks laanbeplanting langs de wegen, heggen en hoogstamfruitbomen, bij Mheer, Banholt en Herkenrade. Op sommige locaties wordt de landschappelijke kwaliteit verstoord door beeldverstorende panden.

Nabij Herkenrade is nog een oppervlakte van 4,7 ha EHS niet verworven, ingericht en beheerd, conform de natuurdoelen uit het Stimuleringsplan. De inrichting van dit natuurgebied moet worden gecombineerd met landschappelijke verbeteringen en erosiebestrijding.

Het gebied heeft een geringe ecologische waarden voor leefgebieden van zoogdieren (dassen) en amfibieën.

Ten westen van Banholt liggen langs de Banholtergrub gebieden met een zeer hoge archeologische waarde. Ten noorden van deze gebieden ligt een gebied met een hoge archeologische waarde. Vanwege de archeologische waarde is het van belang dat deze gebieden niet worden beplant en voor zover bos aanwezig dit wordt geroid ter plaatse van de zeer hoge archeologische waarde.

Kansen

Momenteel ligt in het droogdal (de grub) een grasbaan van 5 meter breed tegen erosie. Deze baan zou moeten worden verbreed naar gemiddeld ca. 20 meter afhankelijk van breedte van de dalbodem. De grasbaan zou uit landschappelijke overweging moeten worden doorgetrokken over de gehele lengte van het droogdal/de grub tot aan de Bergstraat. Tevens zouden ook in zijdalen van het droogdal beplantingsstroken/grasbanen moet worden gerealiseerd. Het verbreden van de grasbaan (in de hoofdgrub) omvat ca. 3 ha buiten de begrensde EHS (LC1.1). De lengte aan zijdalen en overige lijnvormige elementen bedraagt ongeveer 7,5 km. Met een gemiddelde breedte van 7,5 meter is dus ca. 5,5 ha grond nodig. Dit is verder opgenomen onder de brongerichte maatregelen bij erosie.

De te verbreden strook langs de genoemde as kan ook als ecologische verbindingzone (stapsteen) worden ingericht tussen het Savelsbos en bossen in de omgeving van de Gulp, zonder dat de erosiebestrijding daarbij in het gedrang komt. Het heeft zelfs een optimaliserend effect. De bestaande regenwaterbuffers kunnen amfibievriendelijk worden ingericht. Daarbij moeten wel goede afspraken gemaakt worden over het beheer van de poelen/amfibiebiotopen. Op deze wijze krijgt de gewenste ecologische verbinding tussen het Savelsbos en de bossen bij de Gulp nadrukkelijk gestalte.

De EHS percelen nabij Herkenrade kunnen worden ingericht en beheerd conform de natuurdoelen uit het Stimuleringsplan (N1.1).

Aanleg van ca 12 ha nieuw bos/landschapselementen op de steile hellingen met een nevenfunctie voor de bestrijding van de erosie, liefst op locaties met een grindhoudende bodem (N5.1). In het droogdal is struweelbegroeiing een wens.

Het restperceel voor de landbouw, circa 3 ha, dat geschikt is voor inrichting als schraal grasland, komt te vervallen omdat hier geen mogelijkheid is voor de financiering. Hetgeen betekent dat dit perceel bij de landbouw in gebruik blijft.

Op de bestaande bermen wordt op locaties waar ruimte is of gerealiseerd kan worden, gestreefd naar uitbreiding van de veelal te kleine landschapselementen (LC1.1). Dit om de kleinschaligheid van het gebied te bevorderen.

De door de Universiteit van Wageningen aangegeven beplanting langs de Trichterweg is deels opgenomen onder erosie, omdat dit element vooral gericht is op de bestrijding van de erosie.

De landschappelijke aankleding van de kernen Mheer, Banholt en Herkenrade is opgenomen in de vorm van "dorpsbeplanting zoekgebied" voor de aanleg van lijn en perceelsbeplantingen, heggen en hoogstamfruitbomen.

Doelen uit “Herijking “ Plan van Aanpak Zuid-Limburg Vitaal Platteland

	Lange termijn doel	Operationeel doel	Aantal in 7 jaar	Aantal in dit project
N1	Realisatie EHS incl. robuuste verbindingen in 2018			
N1.1		Realisatie 2092 ha nieuwe natuur in Zuid-Limburg waarvan 1046 ha (50%) via verwerving, 837 ha (40%) via particulier natuurbeheer en 209 ha (10%) via agrarisch natuurbeheer. Betreft inrichting	2092	5
N5	Realisatie van nieuw bos en mensgerichte natuur.			
N5.1		Realisatie van 300 ha nieuw bos .	300	12
LC1	Vergroting van de lansschappelijke diversiteit, de recreatieve gebruikswaarde, de waterconservering en de natuurlijke en cultuurhistorische kwaliteiten door middel van de ontwikkeling van het landschappelijke raamwerk.			
LC1.1		Instandhouding, herstel en aanleg van 490 ha natuurlijke, halfnatuurlijke en cultuurhistorische landschapseenheden (waaronder waardevolle graftcomplexen, heggenlandschappen, holle wegen en huisweiden met hoogstamfruit.)	490	6

Financiering :

uit “Herijking” Plan van Aanpak Zuid-Limburg Vitaal Platteland

	EU %	Rijk %	Provincie %	Waterschap %	Gemeente %	PPS%
N1.1	0	90	10	0	0	0
N5.1	0	80	20	0	0	0
LC1.1	25	30	15	0	30	0

N1.1 50% aankoop voor €40.000/ha, 40% SN voor €30.000/ha (uitbetaling over 30 jaar is vervallen),

10% SAN €1200/jaar X gem. 4 jaar + eenmalig bonus van €250/ha. Hierbij zijn de huidige gerealiseerde ha's in de herinrichting Centraal-Plateau en Mergelland Oost al meegerekend in

het totaal. De nog te realiseren ha's zitten dus in het totaal aantal ha's, dus incl. wat in HCP en

HMO nog gerealiseerd moet worden.

N5.1 Aankoop €40.000/ha en inrichting €7.000/ha, samen €47.000/ha. Zie overzicht kostenberekening Reco.

LC1.1 50% deel oppervlakte herstel (inclusief opruimen) voor €15.000/ha; 10% deel aankoop en inrichting voor €40.000 + €15.000/ha, 10% Functieverandering voor €30.000 en inrichting €15.000/ha en 30% beheersvergoeding van €1000/ha/jaar (ook voor hoogstam) en inrichting €15.000/ha.

Aanplant van hoogstambomen en landschappelijke beplanting is/wordt al mogelijk met IKL in situaties waarbij eigenaren hun gronden beschikbaar stellen en is daarom niet opgenomen in het bovenstaande overzicht.

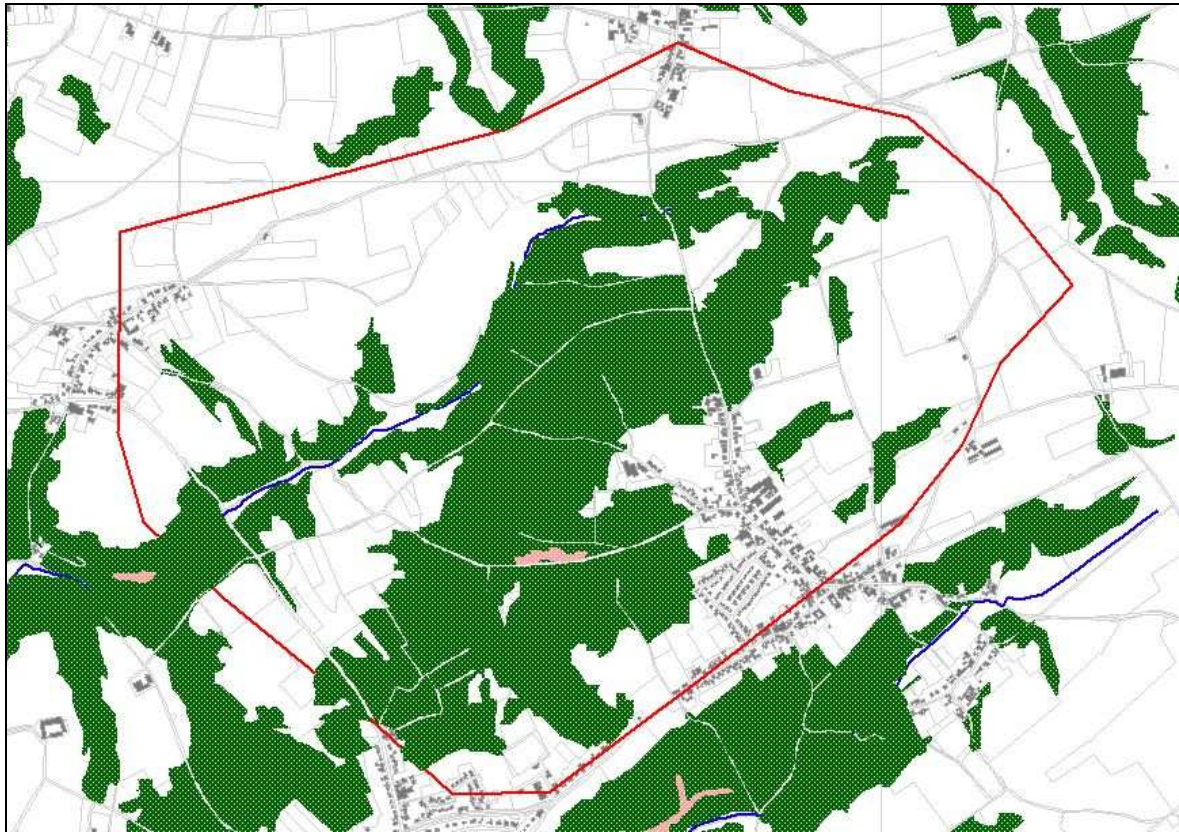
2.3 Water / Erosie

Bestaande situatie

Het hoogteverschil tussen het dal en de hoogste top in het gebied is zo'n 80 meter. Grote delen van het gebied hebben een helling tussen de 5% en 18%. Dit zijn vrij steile delen waar akkerbouw minder gewenst is. Idealer is gras op deze hellingen omdat grasland weinig tot geen erosie kent bij hevige regenbuien. Het landgebruik in Zuid Limburg kent steeds meer akkerbouw, terwijl rundveehouderij afneemt. Daardoor daalt ook het areaal grasland al jaren. Op dit moment bestaat het grondgebruik al voornamelijk uit akkerbouw.

Wegens klimaatveranderingen (meer neerslag in korte tijd) zal de erosie en wateroverlast alleen maar toenemen, waardoor aanvullende maatregelen nodig zijn.

De door het hoofdproductschap voor de akkerbouw (HPA) vastgestelde erosieverordening en de bedrijfserosieplannen leiden nog onvoldoende tot het vasthouden van water bij de bron van de erosie en hierdoor nog te weinig in het bovendal van het droogdal. Om dit water op te vangen zijn er in het dal op meerdere locaties regenwaterbuffers aangelegd. Deze buffers zorgen ervoor dat het water gedoseerd afstroomt. Voor de verdere afvoer is op de bodem van het dal een grasbaan aangelegd met een breedte van 5 meter. In het bovenste deel van het droogdal zijn geen fysieke maatregelen tegen de erosie getroffen.

figuur 3: de groene gebieden hebben een helling tussen de 5% en de 18%, de roze vlakken zijn steiler dan 18%

Knelpunten

Als gevolg van de ontwikkeling in het grondgebruik van grasland naar bouwland en de klimaatsverandering wordt de overlast van erosie en water steeds groter. De invloed van de klimaatsverandering moet nog worden verwerkt in nieuwe normen die bestuurlijk dienen te worden vastgesteld.

Omdat in het bovenste gedeelte van het droogdal geen of te weinig maatregelen zijn getroffen leidt dit tot een toename van de overlast op de hellingen en in het dal. Twee van de 7 in het gebied gelegen regenwaterbuffers voldoen niet.

Kansen

Enerzijds kunnen maatregelen worden genomen aan de bron, zoals aangepast grondgebruik, niet kerende groundbewerking en lijnvormige elementen. Anderzijds kunnen maatregelen worden genomen die de effecten van erosie bestrijden, zoals waterretentie (vergroten van de regenwaterbuffers). De effectiviteit van de maatregelen werkt als een communicerend vat. Als aan de bron voldoende maatregelen worden genomen, zijn effectmaatregelen minder nodig.

Concreet kan dit betekenen dat de provincie een aanscherping van de erosieverordening en het handhaven hiervan doorvoert. Daarnaast dienen de brongerichte maatregelen door de grondgebruikers ook te worden uitgebreid. De gezamenlijke aanpak van landschapontwikkeling, ecologische meerwaarde en erosiebestrijding in de Herkenradergrub kan alleen slagen als de belangrijkste spelers (Waterschap, LLTB individuele eigenaren, gemeente Margraten en provincie) gezamenlijk tot een keuze komen welke maatregelen genomen gaan worden en bereid zijn de financiële consequenties hiervan te dragen.

Integrale invulling leidt tot een effectievere invulling van de gewenste doelen in het gebied en is daarom aantrekkelijk. (Zie ook bij landschap en natuur.) Uitbreiding van de bestaande grasbaan met een breedte van 5 meter naar ca. 20 meter is voor de integrale invulling zeer gewenst (zie bij natuur en landschap). Bij de nadere invulling van deze stroken wordt het waterschap betrokken. Waar mogelijk kunnen de stroken nog worden aangevuld met permanent grasland (W1.2). Een integrale invulling geldt ook voor de brongerichte maatregelen zoals permanent grasland op de hellingen steiler dan 5% (W1.2), grasbanen en stroken gelegen in respectievelijk de zijdalen en evenwijdig aan de hoogtelijnen. Deze maatregelen en aanvullende knelpuntgerichte maatregelen op perceelsniveau zijn nodig (W1.1). Bepanting van de strook langs de Trichterweg heeft een positief effect op de erosie en is landschappelijk verantwoord. Voor de grasbanen en stroken is bij een gemiddelde breedte een oppervlakte nodig van ca. 5,5 ha. Geschat wordt dat ongeveer 1/3 deel van deze oppervlakte kan worden ingevuld met permanent grasland. Voor het andere deel en eventuele aanpassingen van de bestaande waterbuffers is één buffer opgenomen (W2.1). In de herijking zijn vooral buffers opgenomen in de bovenstroomse gebieden. Met de aanpassing van de benedenstrooms gelegen buffer, in combinatie met de aanleg van groenstroken, wordt hetzelfde effect nagestreefd.

Doelen uit "Herijking" Plan van Aanpak Zuid-Limburg Vitaal Platteland

	Lange termijn doel	Operationeel doel	Aantal in 7 jaar	Aantal in dit project
W1	Erosiebestrijding zal plaatsvinden door het vasthouden van regenwater waar het valt, zodat er minder overlast optreedt. Dit kan worden bereikt door het treffen van brongerichte maatregelen om infiltratie te bevorderen en het afstromen van water langs hellingen te voorkomen.			
W1.1		De complexe knelpunten erosie-wateroverlast (ca 250 complexe knelpunten) zullen worden opgepakt. In 75% van het areaal van de afwateringsgebieden naar complexe knelpunten zullen de benodigde erosiebeperkende maatregelen (vlakdekkende maatregelen, lijnelementen, grasbanen en regenwaterbuffers) in 2013 zijn uitgevoerd.	94	1
W1.2		Op steile hellingen (>5%) wordt permanent grasland gerealiseerd op 25% van het totale areaal (o.a. in grasbanen en in de vorm van groenstroken).	600	35

W2	Vermindering van afvoerpieken in de regionale watersystemen (evenals de watersystemen in bebouwd gebied) om de kans op overstromingen te verminderen. Daardoor zal blijvend worden voldaan aan de vast te stellen normering voor regionaal wateroverlast (op basis van uitwerking Waterbeheer 21 ^e eeuw/Nationaal Bestuursakkoord Water), ook bij de verwachte klimaatsveranderingen.			
W2.1		Realisatie van 25 extra regenwaterbuffers, vooral in bovenstroomse gebieden en vergroting van 25 bestaande regenwaterbuffers. De locatie van de overige buffers zal in 2006 worden vastgelegd in het Uitvoeringsplan Nationaal Bestuursakkoord Water in 2006 en in POL2.	25	1

Financiering :

uit "Herijking" Plan van Aanpak Zuid-Limburg Vitaal Platteland

	EU %	Rijk %	Provincie %	Waterschap %	Gemeente %	PPS%
W1.1*	10	50	10	20	10	
W1.2**	10	60	10	20	0	
W2.1***	15	35	0	40	10	0

* Er zijn nog ongeveer 250 complexe knelpunten (c.k's) waarvan er de periode 2007-2013 ongeveer 37,5% worden aangepakt (94 stuks). Deze worden aangepakt in de reeks: vlakdekkende maatregelen (geen kosten, want wordt geregeld via Goede Landbouw Praktijk); lijnelementen en grasbanen (kosten ongeveer €25.000,-/c.k.), eenmalige structurele maatregelen zoals schotten, wegkantelingen, buffertjes, dammetjes, strodammertjes e.d. (35.000,-/c.k.) en aanleggen van regenwaterbuffers (kosten ongeveer 100.000,-/geval, maar slechts nodig bij maximaal 40% van de c.k). Per c.k wordt gerekend met een gemiddelde kostenpost van 100.000,-/c.k.

** Uit ervaring in pilots van het waterschap blijkt dat er bij een vergoeding van gemiddeld €7.000,-/ha belangstelling is voor permanent grasland. Een areaal van 600 ha wordt door het waterschap realistisch geacht.

*** Omdat het hier om relatief duur grondwerk boven in de stroomgebieden gaat, hebben we 50% meer gerekend dan bij de normale buffers.

2.4 Recreatie en toerisme

Bestaande situatie

Ondanks het aantrekkelijke landschap en de bestaande wandelroutes wordt het gebied minimaal bezocht door wandelaars van buiten de omgeving. Het ontbreekt aan routes in en om de natuur, de regionale en nationale bekendheid hiervan en de aankleding van routes met voorzieningen om te rusten zoals banken en picknicksets.

Knelpunten

Het ontbreekt met name aan voorzieningen voor wandelen dicht bij de natuur en de bekendheid hiervan buiten het gebied. Het landbouwgebied heeft mogelijkheden voor struinen mits de overlast van honden voor het vee kunnen worden opgelost.

Kansen

De verschillende wensen vanuit de diverse invalshoeken zijn goed integraal te combineren. Door het openstellen van de landschappelijke as / ecologische verbinding / grasbaan en aansluitende percelen van agrariërs voor extensief recreatief gebruik (wandelaars / struinen), is de grasbaan een aanvulling op de bestaande routestructuur van wandelpaden. Aanplant van bos/struweel in de grasbaan, uitbreiding van beplantingen langs wegen, aanplant langs de Trichterweg en aankleding van de kernen maakt het landschap meer leesbaar en extra

aantrekkelijk voor wandelaars. In overleg met eigenaren/grondgebruikers kunnen aangrenzende weilanden ook open worden gesteld voor struinen.

Voor struinen worden geen paden aangelegd of aangegeven, maar worden alleen het landbouwgebied en andere gebieden opengesteld voor wandelen zonder dat hiervoor routes zijn aangegeven. Daarnaast zijn er kansen voor het aanbrengen van picknickvoorzieningen op overhoeken langs wegen. Voorzover er onvoldoende mogelijkheden zijn voor struinen kan ook gebruik worden gemaakt van bestaande paden. In het routenetwerk wordt ook aandacht besteed aan bestaande elementen zoals de archeologische belangrijke objecten, Eiland van Banholt, vuursteenmijnen en dergelijke. Hiervoor is het nodig dat de route ook buiten het kerngebied in de fase van het inrichtingsplan verder wordt uitgewerkt.

Doelen uit “Herijking “ Plan van Aanpak Zuid-Limburg Vitaal Platteland

	Lange termijn doel	Operationeel doel	Aantal in 7 jaar	Aantal in dit project
LC4	Verbetering van de toegankelijkheid van het landschap			
LC4.2		Openstelling van 120 agrarische kavels ten behoeve van een vrije doorkruising van het landschap (struinen)	120	10*

Financiering :

uit “Herijking” Plan van Aanpak Zuid-Limburg Vitaal Platteland

	EU %	Rijk %	Provincie %	Waterschap %	Gemeente %	PPS%
LC4.2*	25	25	25	0	25	0

* Uitgangspunt per kavel lengte 200 meter, 2 poorten etc voor €1000, 4 are voor het pad met een vergoeding per jaar van €3000/ha voor 7 jaren is dit €840 en samen €1840. Rekening is gehouden met geen echte doorsnijdingen van kavels omdat de vergoeding voor overlast dan te weinig is.

2.5 Overige plannen en ontwikkelingen in het gebied

In het gebied zijn diverse ontwikkelingen aan de gang die een relatie hebben met dit project. De volgende onderwerpen worden door diverse partijen voorbereid.

Landschapsontwikkelingsplan

Het projectgebied is proefproject in het kader van het provinciaal landschapsontwikkelingsplan. Dit plan wordt naar verwachting in de zomer van 2006 vastgesteld. De concept uitwerking van het proefgebied door de Universiteit van Wageningen is grotendeels verwerkt in deze projectnota.

Gewenste Grond- en Oppervlaktewater Regime (GGOR)

Het waterschap moet in 2008 het GGOR vastgesteld hebben. Hierdoor kan lokaal een verandering van de huidige grondwaterstand noodzakelijk zijn om de doelstellingen t.a.v. de verdroging van de natuur te realiseren. Dergelijke veranderingen van de grondwaterstand kunnen invloed hebben op het grondgebruik. De gevolgen voor het gebied Herkenradergrub zijn nog niet duidelijk, maar zullen naar verwachting zeer gering zijn.

Kaderrichtlijn Water (KRW)

De Europese Kaderrichtlijn Water heeft als doel, dat alle Europese wateren in 2015 in een goede ecologische toestand verkeren. Om dit te bereiken zal het oppervlaktewater een goede chemische kwaliteit moeten hebben. Op dit moment overschrijden op de meeste plaatsen in Nederland een aantal stoffen de bestaande normen. Er zullen maatregelen genomen moeten worden om deze overschrijdingen aan te pakken. De maatregelen voor het gebied Herkenradergrub zijn nog niet duidelijk en zijn daarom niet in deze projectnota behandeld.

WB21 Nationaal Bestuursakkoord Water (NBW)

In het NBW is opgenomen dat meer veiligheid moet worden geboden. Er moet rekening worden gehouden met klimaatwijzigingen en gerekend moet worden met zwaardere buien dan de buien in De Bilt zoals voorheen gebeurde. WB21 / NBW zal de komende jaren leiden tot een geheel herberekenen en (deels) herinrichten van het watersysteem.

Nationaal Landschap

Het gebied Herkenradergrub is onderdeel van het Nationaal Landschap Zuid Limburg. Het nationaal landschap is als herziening aan het POL (Provinciaal Omgevingsplan Limburg) toegevoegd en heeft tevens zijn doorwerking in de herijking Vitaal Platteland en is in deze Projectnota verwerkt.

3. Hoe wordt het gemaakt

Voordat gestart wordt met de realisering is het belangrijk dat:

- Op hoofdlijnen overeenstemming bestaat met alle betrokken instanties en eigenaren/grondgebruikers over het inrichtingsplan;
- Doelen (omvang in ha of aantallen) en locaties op dit moment vast staan
- De financiering rond is
- Voldoende grond aanwezig is om functie veranderingen door te voeren en om ruilingen te realiseren.

Daar waar onduidelijkheid bestaat moeten stappen worden gezet die duidelijkheid scheppen. Onderstaand een overzicht van de knelpunten.

3.1 Knelpuntanalyse

Tabel 2 Knelpuntanalyse

Doel nr.	Doel omschrijving	Aktie(s) om duidelijkheid te krijgen
Landbouw		
L2.2	Schaalvergroting en in het bijzonder uitbreiding of verplaatsing van melkveehouderijbedrijven in relatie tot wetgeving.	Onduidelijk is wat de meer concrete verbeteringswensen per bedrijf van uit de landbouw zijn ten aanzien van schaalvergroting, bodemgebruik, bruikbaarheid BBL gronden voor realisatie geformuleerde doelen en verkaveling. Deze dienen in kaart te worden gebracht via een inventarisatie landbouwwensen. Hierbij wordt tevens geïnventariseerd in welke mate permanent grasland, mulch en niet kerende grondbewerking kan worden gerealiseerd. Nadat de wensen bekend zijn wordt het plan verder uitgewerkt waarbij een financieringsvorm moet worden gevonden.
L3.1	Optimalisatie verkavelingstructuur verbandhoudende met positie melkveehouderijbedrijven	
Natuur en landschap		
N1.1	Realisatie 5 ha nieuwe natuur	Het realiseren van 12ha nieuw bos is wellicht te ambitieus. Rekening dient te worden gehouden met de uitkomst van het onderzoek zoals onder landbouw is aangegeven.
N5.1	Realisatie 15 ha nieuw bos met een nevenfunctie voor erosie	De financiering van de verwerving en aanleg landschappelijke as etc. voor 3 ha en de uitbreiding van de wegbeplantingen is opgenomen onder LC1.1. Vanwege de verhoudingsgewijze grote oppervlakte verwerving zijn hiervoor 6 eenheden opgenomen. Onduidelijk is of deze financiering akkoord is. Hagen en hoogstambomen zijn niet meer opgenomen omdat hiervoor apart geld beschikbaar is/komt via een regeling met het IKL.
LC1.1	Aanleg van laanbeplanting, hagen, hoogstambomen (6 eenheden zijn geraamd voor de hoofdgrub, en bermbeplanting)	Haalbaarheid Nader onderzoek is nodig om een reële inschatting te maken wat van deze maatregelen gerealiseerd kan worden. Dit kan worden meegenomen bij de onder landbouw aangegeven inventarisatie van de landbouwwensen.
Water/Erosie		
W1.2	Aanleg van permanent grasland op hellingen steiler dan 5% en ter plaatse van grasbanen en grasstroken.	Ervaring elders heeft geleerd dat het zeer moeilijk is om op basis van vrijwilligheid gronden te verwerven voor lijnvormige stroken. Realisatie van stroken kan alleen met zekerheid worden gerealiseerd op basis van een wettelijk instrument of op basis van een toeslag. In zekere mate geldt dit ook voor de aanleg van regenwaterbuffers. Uitgaande van het feit dat erosie bestrijding gebaseerd is op 2 pijlers (bron en effect) wordt de volgende processtap voorgesteld : "Bepalen erosie maatregelen". In dit proces wordt uitgegaan van de volgende "communicerende vaten" : vat 1 : brongericht : Erosieverordening; bedrijfserosieplannen aanscherpen vat 2: effectgericht : buffers; lijnelementen e.d.
W2.1	Verwerving en aanleg van grasstroken en banen en eventuele verruiming van te kleine regenwaterbuffers.	

		Hoe beter vat 1 wordt benut, hoe leger vat 2. In dit proces moet het bevoegd gezag (HPA) bereid zijn om een aanscherping van de erosieverordening door te voeren (stok achter de deur). Als maximale benutting van vat 1 niet lukt : dan meer vat 2 (via wettelijk instrument of het geven van toeslagen). Deze processtap heeft alleen kans van slagen als de belangrijkste spelers (Provincie; Waterschap en LLTB) het eens zijn met het uitvoeren van deze processtap en bereid zijn de financiële consequenties te dragen. De uitkomst moet bekend zijn als de bij Landbouw opgenomen inventarisatie van de wensen wordt uitgevoerd. Een inventarisatie naar de haalbaarheid van de maatregelen voor erosie kan dan tegelijkertijd worden uitgevoerd.
Recreatie en toerisme		
LC4.2	Openstelling agrarische kavels en erosie/ natuurelementen voor vrije doorkruising	Een oplossing moet worden gevonden voor de overlast van honden etc voor het vee in de wei. Bovendien dient de regeling verder te worden uitgewerkt en kan aan de hand hiervan de belangstelling in het gebied worden geïnventariseerd. Dit kan weer tegelijkertijd met de eerder genoemde inventarisatie van de landbouwwensen. Is de groene as van voldoende omvang voor het zogenaamde struinen. Als de financiering niet past onder LC4.2 kan dit eventueel ook uit LC4.1. de inzet is echter om geen paden aan te leggen maar mogelijkheden te bieden voor het struinen.

3.2 Stappenplan

De eerste stap is het samenstellen van de begeleidingsgroep/werkgroep door de gebiedscommissie. De belangrijkste belangengroeperingen dienen in deze groep vertegenwoordigd te zijn. Deze begeleidingsgroep zal een voorstel ontwikkelen voor de aanpak in de vorm van een stappenplan. Belangrijk hierbij is dat de knelpunten en voorgestelde oplossingen goed voor alle betrokkenen in beeld worden gebracht en op welke wijze het een en ander geregeld kan worden. Met name de erosieproblematiek behoeft nog verdere uitwerking. Bijvoorbeeld, welke normen moeten worden aangehouden voor de neerslagintensiteit en wat is het effect van maatregelen in het bovenste deel van het droogdal ten opzichte van in het onderste deel? Tegelijkertijd dient ook te worden nagegaan wat haalbaar en betaalbaar is van alle voornoemde inrichtingsmaatregelen die op een ontwerp inrichtingskaart worden aangegeven. Op basis van deze ontwerpplankaart wordt een voorlichtingsbijeenkomst georganiseerd. Dit is de formele start van het project naar de streek toe. Hierna kan de volgende belangrijke stap worden gevormd door de "inventarisatie bedrijfswensen agrariërs". Binnen deze stap wordt via gesprekken met alle boeren gekeken wat hun toekomstwensen ten aanzien van de ontwikkeling van het bedrijf op de langere termijn en de verkaveling zijn en op welke wijze deze zijn te combineren met de andere inrichtingswensen. Ook wordt gekeken hoe eventueel geruild kan worden om de doelstellingen te realiseren. Deze stap geeft inzicht in de wensen van de agrariërs en de haalbaarheid van het inrichtingsplan maar heeft alleen zin als er een duidelijke plankaart ligt.

Op basis van gesprekken met de agrariërs worden de volgende zaken uitgewerkt;

- een inventarisatie van de bedrijfswensen;
- analyse van de bedrijfswensen;
- een indicatie van het doelbereik, of eventuele aanvullingen hierop;
- ontwerp plankaart van de te realiseren doelen.

De gebiedscommissie heeft dan zicht op de realiseerbaarheid van het plan en geeft op basis daarvan een advies aan Gedeputeerde Staten over het vervolg.

Tabel 3 Stappenplan

Actie	Indicatieve doorlooptijd in weken
1. Samenstelling begeleidingsgroep/werkgroep	3
2. Opstellen stappenplan/draaiboek	2
3. Terugkoppeling Kernteam Integrale Projecten (KIP)	4
4. Bepalen erosie strategie	0-10
5. Ontwerp plan kaart en vragenlijst inventarisatie eigenaren/grondgebruikers gereed en Go No Go door KIP en Gebiedscommissie	5-10

6. Voorlichtingsbijeenkomst (formele start in het gebied)	10
7. Opvullen leemtes in kennis (o.a. grindgronden en boerderijverplaatsing/vergroting)	PM
8. Inventarisatie eigendoms- en gebruikskavels	8-10
9. Inventarisatie bedrijfswensen (43) agrariërs	11-12
10. Analyse bedrijfswensen	13-15
11. Bepalen waar en hoeveel mensgerichte natuur, nieuw bos en maatregelen voor erosie haalbaar zijn rekeninghoudende met de uitkomsten van de onder 10 genoemde bedrijfswensen	16
12. Bepalen haalbare struinroutes	16
13. Ontwerp concretiseren	17
14. Commitment Inrichtingsplan door gemeenten/waterschap e.d.	18-21
15. Vaststelling Inrichtingsplan door de gebiedscommissie en formeel advies geven aan GS	22-23
16. GO-NO GO moment voor keuze vervolgtraject (UITVOERING !)	

4. Financiën en kostenverdeling over partijen

Uitgangspunten bij de kosten en de verdeling zijn

- de verdeling zoals aangegeven in “Herijking”, plan van aanpak Zuid Limburg vitaal platteland.
- de kosten zoals die hierin zijn opgenomen
- niet alle inrichtingsmaatregelen sluiten één op één aan op de doelen uit “Herijking”, plan van aanpak Zuid Limburg vitaal platteland

De in de “Herijking”, plan van aanpak Zuid Limburg vitaal platteland opgenomen kosten zijn gemiddelde voor het gehele gebied van Vitaal platteland. Daarom geven deze kosten een heel globaal inzicht en zal bij het verder uitwerken van het inrichtingsplan een nauwkeurigere begroting worden gemaakt. De kosten van deze begroting worden in beginsel overeenkomstig de nu opgestelde verdeelsleutel omgeslagen naar alle betrokken instanties.

Totale berekende kosten en verdeling over partijen (exclusief beheer)

	inrichting		verwerving		totaal	
	€	%	€	%	€	%
Overheden	€ 815.744	84,25%	€ 759.543	90,69%	€ 1.575.287	87,23%
Gemeente	€ 47.955	4,95%	€ 39.006	4,66%	€ 86.961	4,82%
Waterschap	€ 104.594	10,80%	€ 39.006	4,66%	€ 143.600	7,95%
PPS	€ -	0,00%	€ -	0,00%	€ -	0,00%
Totaal	€ 968.293	100,00%	€ 837.555	100,00%	€ 1.805.848	100,00%

Tabel 4

In het bovenstaande overzicht zijn de kosten voor het uitwerken en opstellen van het inrichtingsplan niet meegenomen. Naast de inzet van DLG zijn er kosten voor de onder actie genoemde punten 6. en 8 t/m 10. De kosten hiervan worden globaal geraamd op een bedrag van €45.000,-.

Dit bedrag wordt overeenkomstig de in de tabel opgenomen totale verdeelsleutel voor de inrichting omgeslagen naar de betrokken instanties.

Tabel 5 Geraamde kosten proces tot vaststelling ontwerpplan en de verdeling.

Processtap	kosten	overheden	gemeenten	waterschap
6. Voorlichtingsbijeenkomst	€ 5.000,-	84,25%	4,95%	10,80%
8. Inventarisatie eigendoms- en gebruikskavels	€ 9.000,-	84,25%	4,95%	10,80%
9. Inventarisatie bedrijfswensen	€ 20.000,-	84,25%	4,95%	10,80%
10. Analyseren bedrijfswensen	€ 11.000,-	84,25%	4,95%	10,80%
Totaal	€ 45.000,-	€ 37.913,-	€ 2.227,-	€ 4.860,-

5 Taakstelling grondverwerving

Er is grond nodig om nieuwe zaken te kunnen realiseren (functieverandering). Daarnaast is grond nodig om het ruilproces goed te laten verlopen. Voor de benodigde hectares om landbouwgronden te kunnen ruilen wordt over het algemeen uitgegaan van een oppervlakte aandeel tussen de 1% en 2% (afhankelijk van de lokale omstandigheden). Deze hectares worden ook wel 'landmetershectares' genoemd. In dit project is aan de hand van de globaal geformuleerde wensen de volgende hoeveelheid grond nodig:

Tabel 6 Taakstelling streefbeeld.

Landmeters hectares (1% van 500 ha)	5 ha
Saldo Bedrijfsvergroting door onderlinge koop en verkoop eigenaren	0 ha
Nieuwe natuur	5 ha
Nieuw bos	12 ha
Invullen hoofdas	3 ha
Regenwaterbuffers en grasstroken/banen	4 ha
Totaal nodig	29 ha

In welke mate het mogelijk is om de genoemde 29 ha te realiseren zal mede afhankelijk zijn van de uitkomst van de inventarisatie van de bedrijfswensen van de agrariërs.

Verschillende overheidspartijen hebben reeds gronden in het gebied liggen. Met deze partijen wordt overlegd welke gronden, onder welke condities en vrij van pacht, kunnen worden ingebracht in het project. Om het project snel te kunnen uitvoeren is het noodzakelijk dat ongeveer 80% van de gronden zijn verworven.

Benodigde gronden		29 ha
BBL gelegen binnen het gebied	13,8 ha	
BBL gelegen in de directe omgeving	3,4 ha	
Beschikbare Gemeente gronden	??? ha	
Beschikbare Waterschapsgronden	<u>??? ha</u>	
Beschikbare gronden		<u>17,2 ha +????</u>
Nog aan te kopen		11,8 ha -????

Bijlage 1

Kaart 1 Inrichtingskaart algemeen

Bijlage 2

Kaart Erosieremmende maatregelen waterschap

De gewenste verlegging van de leegloop van buffer Trichterweg Noord met de langs liggende weg tot buffer Duivenstraat is nog niet opgenomen.

**Inrichtingsplan
Herkenradergrub**

mei 2006
schaal 1:12.500

Legenda

Herkenradergrub kerngebied voor verkaveling
topografie

te realiseren

- nog te realiseren EHS
- helling tussen 5 en 18% (voor gewenst grasland)
- grasstrook ten behoeve van erosiebestrijding
- erosie-knelpunten
- Meesveeconcept
- oppervlakkige afvoer
- boombeplanting gepland
- uitbreiding grub tot 20 meter
- nieuw bos
- dorpsbeplanting
- dorpsbeplanting zoekgebied

bestaande elementen

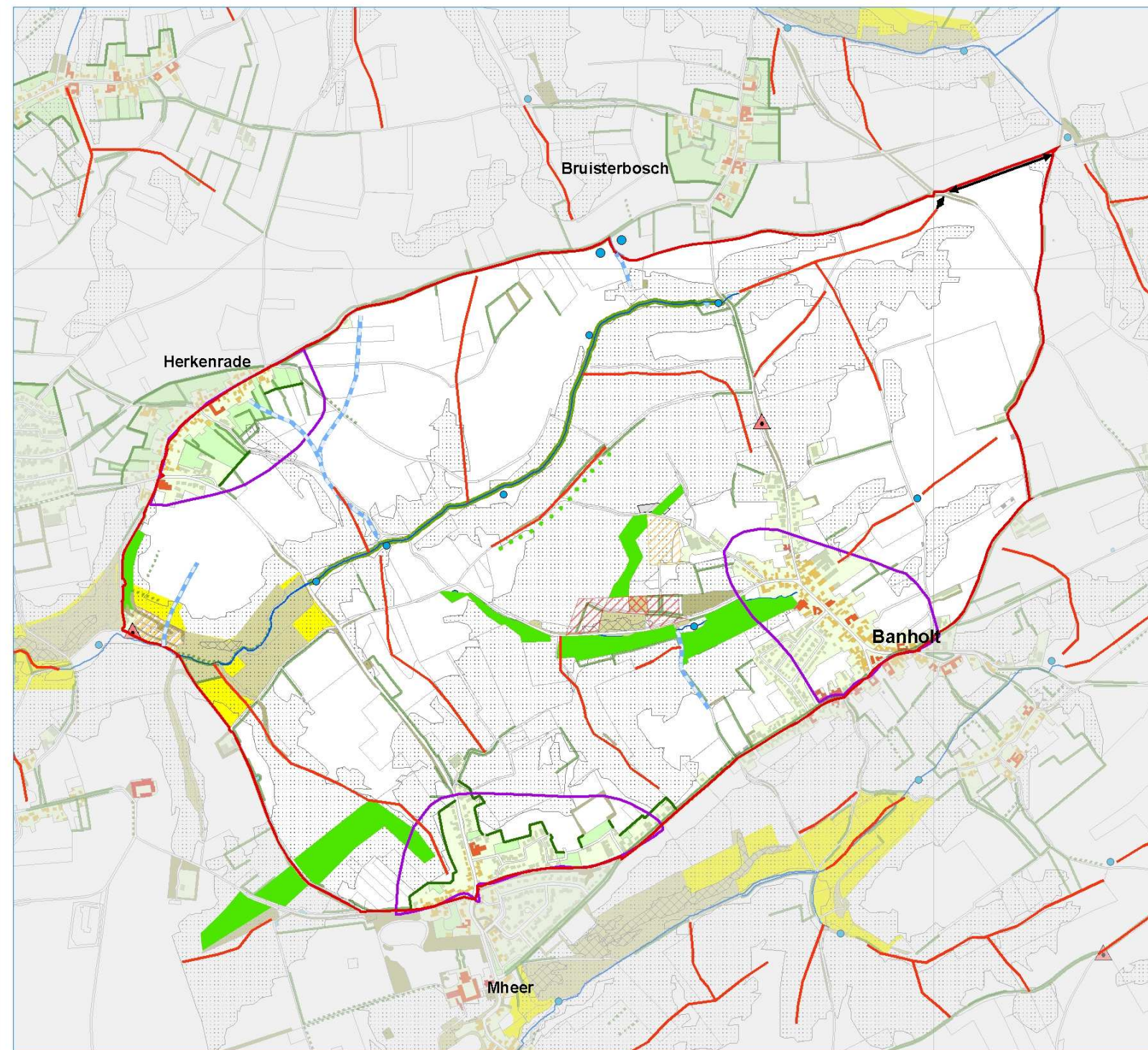
- regenwaterbuffer
- waterloop
- wegbeplanting/ heg
- bomenrij
- bijzonder (historisch) gebouw
- historische kern
- zeer hoge archeologische waarde, beschermd
- zeer hoge archeologische waarde
- hoge archeologische waarde
- groeve
- dorpsbeplanting bestaand
- bestaand bos en natuur
- helling steiler dan 18%
- camping

DLG realiseert grondbepalingen voor 16 miljoen Nederlanders!

DLG Regio Zuid

dienst landelijk gebied
voor ontwikkeling en beheer

20060612nd001

Bronnen: © De auteursrechten en databankrechten: Topografische Dienst Kadaster, Emmen, 2004

